

Directorate of Distance Education
ACHARYA FIRST YEAR EXAMINATION- MAY, 2014

Paper 1:: VYAKARANA

(लघुशब्देन्दुशेखरः-पञ्चसन्ध्यन्तो भागः)

Time : 3 hrs.]

[Max. Marks: 100

(Note: Write all answers in ANSWER paper only)

सूचना – केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः। सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः।

5x20=100

1. उपदेशशब्दः भावध्वजन्तः, करणध्वजन्तः वेति सयुक्तिकं विमृशत।
2. " न वेति विभाषा" इति सूत्रं विविच्य, प्रत्याख्यानप्रकारं प्रदर्शयत।
3. " इको गुणवृद्धी"ति सूत्रं यथाशेखरं विमृशत।
4. "तस्मिन्नितिनिर्दिष्टे" इति सूत्रघटकीभूतयोः तस्मिन्निति सप्तम्याः इति पदस्य च प्रयोजनं विलिख्य सूत्रार्थं यथाग्रन्थं विवेचयत।
5. "अचः परस्मिन्पूर्वविधौ" सदलकृत्यं व्याख्यात।
6. " एत्येधत्पूर्वसु" इति सूत्रं व्याख्याय ' प्रेदिधत् ' इति प्रत्युदाहरणं युक्तं वा नवेति विचारयत।
7. "डमो ह्रस्वादचिडमुण्णित्यम्" इति सूत्रं व्याख्याय, 'परमदण्डिनौ' इत्यत्र डमुडभावं साधयत।
8. "इसुसोः सामर्थ्ये" इति सूत्रे सामर्थ्यं कीदृशमिति निरूपयत।
9. "एवञ्च विप्रतिषेधे इत्येषा यथोद्देशैवेति स्थितम्" इत्यादि पङ्क्तेराशयं स्फुटयत।
10. "अशि किम् वृक्षव् करोति" इत्यत्र प्राचीनमतनिराकरणपूर्वकं शेखरकाराशयं विवृणुत।

○○○

Directorate of Distance Education
ACHARYA FIRST YEAR EXAMINATION- MAY, 2014
Paper 2:: VYAKARANA

(महाभाष्यम् १-६ आह्निकानि)

Time : 3 hrs.]

[Max. Marks: 100

(Note: Write all answers in ANSWER paper only)

सूचना – केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः। सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः।

5x20=100

1. व्याकरणाध्ययनस्य मुख्यप्रयोजनानि निरूपयत।
2. शब्दस्य ज्ञाने धर्मः उत प्रयोगे, उपपादयत ।
3. व्याकरणशब्दार्थं भाष्यदिशा प्रतिपादयत।
4. सन्ध्यक्षरेषु तपरोपदेशः कर्तव्यो न वेति विचारयत।
5. " इको गुणवृद्धी"ति सूत्रे इग्रहणप्रयोजनं निरूपयत।
6. " न धातुलोपार्धधातुके" इति सूत्रे परिगणनस्य आवश्यकताऽस्ति न वेति विचारयत।
7. " अदसो मात्" इति सूत्रं यथाभाष्यं व्याख्यात।
8. "बहुगणवतुडति संख्या" इति सूत्रे संख्याग्रहणं कर्तव्यं न वेति निरूपयत।
9. " सर्वादीनि सर्वनामानीति " सूत्रे संज्ञोपसर्जनप्रतिषेधः कर्तव्यो न वेति विचारयत।
10. "दाधाध्वदाप्" इति सूत्रे समानशब्दप्रतिषेधः इति वार्तिकमावश्यकं न वेति विचारयत।

Directorate of Distance Education
ACHARYA FIRST YEAR EXAMINATION- MAY, 2014
Paper 3:: VYAKARANA

(भूषणसारे धात्वर्थः सि, कौ-णित-सन् ज्ञापकसङ्ग्रहः-परिशिष्टवर्जितः)

Time : 3 hrs.]

[Max. Marks: 100

(Note: Write all answers in ANSWER paper only)

- I केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः। सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः।** **5x10=50**
1. तिङ्गार्थाः के ? मतान्तरनिराकरणपूर्वकं तेषां विशेषणत्वं स्पष्टयत।
  2. कर्तृकर्मणोराख्याततार्थत्वे मानं प्रदर्शयत।
  3. भावनायाः धात्ववाच्यत्वं वदतां प्राभाकरनैयायिकादीनां मतं निरूप्य खण्डयत।
  4. सिद्धसाध्यक्रिययोः भेदं निरूप्य, ओदनस्य पाकः इत्यत्र षष्ठी कथमिति निरूपयत।
  5. नन्वेवं क्रमादमुं नारद इत्यबोधि..... इत्यादि ग्रन्थाशयं निरूपयत।
  6. कर्मवद्भावव्यवस्थां प्रदर्शयत।
  7. भूवादि सूत्रार्थं विविच्य सदलकृत्यं धातुलक्षणं विशदयत।
  8. सकर्मकाकर्मकविभागं स्पष्टयत।
- II पञ्चसूत्राणि व्याख्यात।** **5x5=25**
1. तत्प्रयोजको हेतुश्च।
  2. लोपः पिबतेरीच्याभ्यासस्य।
  3. इको झल्।
  4. रलो व्युपधाद्बलादेः संश्च।
  5. धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा।
  6. ओः पुयण्ज्यपरे।
  7. णौ गमिरबोधने।
  8. भीस्मयोर्हेतुभये।
- III पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः।** **5x5=25**
1. प्रक्रियादशायामकारस्य विवृतोपदेशः-व्याख्यात।
  2. "अष्टनो दीर्घात्" इत्यत्र दीर्घाफलं किम्।
  3. "इदमुस्थमुः" इति सूत्रे उकारग्रहणं किमर्थम्।
  4. "वाह ऊट्" इति सूत्रे उट्ग्रहणेन किं ज्ञाप्यते।
  5. " एकः पूर्वपरयोः" इति सूत्रं किं ज्ञापयति।
  6. "भूवादयो धातवः" इत्यत्र आदिग्रहणं किं ज्ञापयति।
  7. "तुह्यो स्ताताङ्ङादेशे" " डिच्च " इति सूत्रं कथं न प्रवर्तते।
  8. "नानुबन्धकृतमसारूप्यम्" इत्यस्यार्थमुदाहरणञ्च लिखत।

Directorate of Distance Education
ACHARYA FIRST YEAR ANNUAL EXAMINATION- MAY, 2014
Paper 4:: VYAKARANA

Time : 3 hrs.]

(परिभाषेन्दुशेखरः-सम्पूर्णः)

[Max. Marks: 100

(Note: Write all answers in ANSWER paper only)

सूचना:- केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः। सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः। 5x20=100

1. अनुबन्धानामेकान्तत्वं सम्यगुपपाद्य, सिद्धान्तमतमुपपादयत।
2. वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षणम्-सावतरणं व्याख्यात।
3. यदागमपरिभाषायाः अर्थं निरूप्य अनित्यत्वे फलानि प्रदर्शयत।
4. सकृद्गतौ इति परिभाषाविषये कैयटनागेशयोः मतभेदं प्रदर्शयत।
5. व्यपदेशिवदेकस्मिन्-इयं परिभाषा कुत्र प्रवर्तते।
6. असिद्धपरिभाषायाः ज्ञापकत्वं प्रदर्शयत।
7. "अकृतव्यूहाः पाणिनीयाः" इत्यस्य आवश्यकतां ब्रूत।
8. "अङ्गवृत्तेपुनर्वृत्तावविधिः"-व्याख्यात।
9. 'नमस्करोति देवान्' इत्यत्र चतुर्थीवारणप्रकारं निरूपयत।
10. ' प्रातिपदिकग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापि ग्रहणम् ' इत्यस्याः अनित्यत्वे फलानि निरूपयत।

Directorate of Distance Education
ACHARYA FIRST YEAR EXAMINATION- MAY, 2014
Paper 5:: VYAKARANA

(वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्), परमलघुमञ्जूषा (आदितः तात्पर्यान्ता)

वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (नामधातु-आत्मने-परस्मैपदप्रकरणानि) भाषाशास्त्रम्)

Time : 3 hrs.]

[Max. Marks: 100

(Note: Write all answers in ANSWER paper only)

- I त्रीन् प्रश्नान् समाधत्त।** **3x10=30**
1. शब्दब्रह्मवादिनः वैयाकरणाः इति मतं विशदयत।
  2. व्याकरणस्य दर्शनत्वं व्यवस्थापयत।
  3. ध्वनिस्फोटयोः स्वरूपं किम्।
  4. स्फोटस्य स्वरूपं तदङ्गीकारे बीजं च दर्शयत।
  5. ब्रह्मकाण्डसारः लेखनीयः।
- II चत्वारि सूत्राणि व्याख्यात। (सि.कौ.)** **4x5=20**
1. कष्टाय क्रमणे।
  2. भृशदिभ्यो भुव्यच्चेर्लोपश्च हलः।
  3. उद्विभ्यां तपः।
  4. सपु आत्मनः क्यच्।
  5. अणावकर्मकात् चित्तवत्कर्तृकात्।
  6. कर्मणो रोमन्य तपोभ्यां वर्तिचरोः ।
  7. स्पर्धायामाडः।
- III चतुर्णां लघुटिप्पणिं लिखत। (परमलघुमञ्जूषा)** **4x5=20**
1. लक्षणा निमित्तानि कानि।
  2. शब्दार्थयोः तादात्म्यम् स्पष्टयत।
  3. लक्षणाबीजं किम्।
  4. योग्यतायाः किं स्वरूपम्।
  5. व्यञ्जना।
  6. लक्षितलक्षणा।
  7. तात्पर्यं विशदयत।
  8. वैकृतध्वनिः।
- IV पञ्चप्रश्नाः लेखनीयाः। (भाषाशास्त्रम्)** **5x6=30**
1. तालव्यनियमः
  2. ध्वनिपरिणामविशेषाः
  3. विषमीकरणम्
  4. स्वरलोपः
  5. मूर्धन्यनियमः
  6. लोपागमादयः
  7. शब्दविषये मतभेदाः
  8. ध्वन्यभिव्यक्तौ मतत्रयम्।